

СТРОМАТЕ*

ΣΤΡΩΜΑΤΕΙΣ

(1.1.1.1–1.1.18.4)

Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς

Св. Климент Александријски

**** ἵνα ὑπὸ χειρᾶ ἀναγινώσκης αὐτάς καὶ δυνηθῆς φυλάξει αὐτάς. πότερονδ' οὐδ' ὅλως ἡτισὶ καταλειπτέον συγγράμματα; καὶ εἰ μὲν τὸ πρότερον, τίς ἢ τῶν γραμμάτων χρεῖα; εἰ δὲ τὸ ἕτερον, ἦτοι τοῖς σπουδαίοις ἢ τοῖς μὴ; γελοῖον μεντὰν εἶη τὴν τῶν σπουδαίων ἀποδοκιμάζοντα γραφὴν τοὺς μὴ τοιοῦτους ἀποδέχεσθαι συντάττοντας 1.1.1.2. ἀλλ' ἄρα Θεοπόμπω μὲν καὶ Τιμαίω μύθους καὶ βλασφημίας συντάττουσιν, πρὸς δὲ καὶ Ἐπικούρω ἀθεότητος κατάρχοντι, ἔτι δὲ Ἰπώνακτι καὶ Ἀρχιλόχῳ αἰσχρῶς οὕτως ἐπιτρέπτεον γράφειν, τὸν δὲ τὴν ἀλήθειαν κηρύσσοντα κωλυτέον τοῖς ὕστερον ἀνθρώποις ὠφέλειαν ἀπολιπεῖν; καλὸν δ' οἶμαι καὶ παῖδας ἀγαθοὺς τοῖς ἔπειτα καταλείπειν. οἱ μὲν γε παῖδες σωμάτων, ψυχῆς δὲ ἔγγονοι οἱ λόγοι. 1.1.1.3 αὐτίκα πατέρας τοὺς κατηγήσαντάς φάμεν, κοινωνικὸν δὲ ἢ σοφία καὶ

... да можеш да их читаш приручно (под своју руку) и да их можеш сачувати. Да ли треба написано уопште некое остављати у наслеђе? Као прво, каква је потреба за написаним? Као друго, треба ли га доделити часним или нечасним људима? Било би, заправо, неозбиљно одрећи писање часнима, а одобрити га нечаснима. 1.1.1.2. Зар да се дозволи Теопомпу и Тимају, који састављају митове и клевете, затим Епикуру, зачетнику безбожја, па Хиπονаксу и Архилоху да тако срамно пишу? Зар да онога који пројављује истину спречимо да потомцима остави оно што је на корист? Сматрам да је добро оставити у потомство добру децу. Ово су деца тела наших, а потомци душе су речи. 1.1.1.3. Стога оне који нас у вери подучише оцима зовемо. Мудрост

* Изворник: *Clementis Alexandrini Stromatum, Liber primus*, PG 8, 685.

φιλόφρων. λέγει γοῦν ὁ Σολομών υἱέ, ἐὰν δεξιόμενος ῥῆσιν ἐντολῆς ἐμῆς κρύψῃς παρὰ σεαυτῷ ὑπακούσεται σοφίας τὸ οὖς σου. σπειρόμενον τὸν λόγον κρύπτεσθαι μηνύει καθάπερ ἐν γῆ τῇ τοῦ 1.1.2.1 μανθάνοντος ψυχῆ, καὶ αὕτη πνευματικὴ φυτεία. διὸ καὶ ἐπιφέρει καὶ παραβαλεῖς καρδίαν σου εἰς σύνεσιν, παραβαλεῖς δὲ αὐτὴν εἰς νουθέτησιν τῷ υἱῷ σου. ψυχὴ γάρ, οἶμαι, ψυχῆ καὶ πνεῦμα πνεύματι συναπτόμενα κατὰ τὴν τοῦ λόγου σποράν αὔξει τὸ καταβληθὲν καὶ ζωογονεῖ υἱὸς δὲ πᾶς ὁ παιδευόμενος καθ' ὑπακοὴν τοῦ παι 1.1.2.2 δεύοντος. υἱέ, φησὶν, ἐμῶν θεσμῶν μὴ ἐπιλανθάνου.

Εἰ δὲ μὴ πάντων ἢ γνῶσις, ὅνος λύρας, ἢ φασιν οἱ παροιμιαζόμενοι, τοῖς πολλοῖς τὰ συγγράμματα. ὕες γοῦν βορβόρω ἤδονται μᾶλλον ἢ καθαρῷ 1.1.2.3 ὕδατι. διὰ τοῦτο, φησὶν ὁ κύριος, ἐν παραβολαῖς αὐτοῖς λαλῶ, ὅτι βλέποντες οὐ βλέπουσι καὶ ἀκούοντες οὐκ ἀκούουσι καὶ οὐ συνιᾶσι, τὴν ἄγνοιαν αὐτοῖς ὡς μὴ παρέχοντος τοῦ κυρίου (μὴ γὰρ οὐ θεμιτὸν οὕτω φρονεῖν), ἀλλὰ τὴν ὑπάρχουσαν διελέξαντος προφητικῶς καὶ ἀσυνέτους τῶν λεγομένων ἐσομένους μηνύσαντος.

1.1.3.1 Ἦδη δὲ καταφαίνεται ἐκ περιουσίας ὁ σωτὴρ αὐτός, κατὰ τὴν τοῦ λαμβάνοντος δύναμιν, ἣν δεῖ ἐκ συνασκήσεως αὔξειν, τοῖς δούλοις τὰ ὑπάρχοντα διανείμας. αὐθις ἐπανελθὼν τιθέναί λόγον

је општења и човекољубива. Каже Соломон: „Сине мој, ако примивши слово заповести моје сачуваши у себи, ухо ће се твоје наслушати мудрости.“¹ Он открива да се реч која се посеје крије у 1.1.2.1. души онога који учи, као у земљи, а то је духовно сазревање. Стога управљаш своје срце ка разумевању и управљаш га ка опомени своме сину. Душа с душом и дух с духом, сједињени у сетву речи, мислим да посејано увећавају и развијају. Сваки је који учи син у послушању онога 1.1.2.2. који га учи. „Сине“, каже он, „не заборављај моје заповести.“²

Ако већ знање није свачије – магарац лиру слушао, а свиња салпингу – према пословици, онда је написано намењено многима. Рецимо, свињама је у блату угодније него у чистој 1.1.2.3. води. „Зато им“, каже Господ: „говорим у причама, јер гледајући не виде и слушајући не чују, нити разумеју.“³ Није им Господ подарио незнање, недопустиво је тако расуђивати. Него је исто (незнање) пророчки разјаснио, откривши да казано неће разумети.

1.1.3.1. Сада се сам Спаситељ појављује и, раздељујући добра слугама према умној снази онога који прихвата, да их може увећати веждом, онда се вратио да се изброји са њима; када је, пригр-

¹ ПрС. 2, 1.

² ПрС. 3, 1.

³ Мт. 13, 13.

μετ' αὐτῶν. ὀπηνίκα τοὺς μὲν αὐξήσαντας τὸ ἀργύριον αὐτοῦ, τοὺς ἐν ὀλίγῳ πιστοὺς, ἀποδεξάμενος καὶ ἐπαγγειλάμενος ἐπὶ πολλῶν καταστή 1.1.3.2 σειν εἰς τὴν τοῦ κυρίου χαρὰν προσέταξεν εἰσελθεῖν, τῷ δὲ ἀποκρουσμένῳ τὸ πιστευθὲν ἀργύριον εἰς τὸ ἐκδανεῖσαι καὶ αὐτὸ ὅπερ ἔλαβεν ἀποδιδόντι ἀργόν, πονηρὸν δούλε εἶπεν καὶ ὀκνηρὸν, ἔδει σε βαλεῖν τὸ ἀργύριόν μου τοῖς τραπεζίταις, καὶ ἐλθὼν ἐγὼ ἐκομισάμην ἂν τὸ ἐμόν· ἐπὶ τούτοις ὁ ἀχρεῖος δούλος εἰς τὸ ἐξώτερον ἐμβλη 1.1.3.3 θήσεται σκότος. σὺ οὖν ἐνδυναμοῦ, καὶ Παῦλος λέγει, ἐν χάριτι τῇ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ ἃ ἤκουσας παρ' ἐμοῦ διὰ πολλῶν μαρτύρων. ταῦτα παράθου πιστοῖς ἀνθρώποις, οἵτινες ἱκανοὶ ἔσονται καὶ ἐτέρους 1.1.3.4 διδάξαι. καὶ πάλιν· σπούδασον σεαυτὸν δόκιμον παραστήσαι τῷ θεῷ, ἐργάτην ἀνεπαίσχυντον, ὀρθοτομοῦντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας.

1.1.4.1 Εἰ τοίνυν ἄμφω κηρύττουσι τὸν λόγον, ὃ μὲν τῇ γραφῇ, ὃ δὲ τῇ φωνῇ, πῶς οὐκ ἄμφω ἀποδεκτέοι, ἐνεργὸν τὴν πίστιν διὰ τῆς ἀγάπης πεποιημένοι; τῇ δὲ αἰτία τοῦ μὴ τὸ βέλτιστον ἐλομένου θεοῦ ἀναίτιος. αὐτίκα τῶν μὲν ἐκδανεῖσαι τὸν λόγον ἔργον ἐστίν, τῶν δὲ δοκιμάσαι καὶ ἤτοι ἐλέσθαι ἢ μὴ, ἢ κρίσις δὲ ἐν αὐτοῖς κρι 1.1.4.2 νεται. ἀλλ' ἢ μὲν κηρυκτικὴ ἐπιστήμη ἤδη πως ἀγγελικὴ, ὀποτέρως ἂν ἐνεργῇ, διὰ τε τῆς χειρὸς διὰ τε τῆς

ливши оне који су Његово благо умножили, „у маломе верне“⁴ и заповедивши им да 1.1.3.2. владају многим стварима, наредио њима да уђу у радост Господњу. Али ономе ко је скрио благо, поверено му да га дâ на зајам, овога вративши назад каквог га је добио, без камате, Он рече: „Зли и лењи слуго, требало је дакле моје сребро да даш мењачима; и ја дошавши узео бих своје са добитком.“⁵ Према томе, бескорисни слуга биће бачен у дубоку 1.1.3.3. таму. „Ти, дакле, јачај“, говори Павле, „у благодати која је у Христу Исусу. И што си чуо од мене пред многим сведоцима, то предај верним људима, који ће бити кадри 1.1.3.4. и друге научити.“⁶ И поново: „Постарај се да се покажеш ваљан пред Богом, трудбеник који се нема чега стидети и који право управља речју истине.“⁷

1.1.4.1. Штавише, ако обојица објаве реч, један у писму, други гласом, зар не треба обојица да буду призната, јер творе живу веру кроз љубав? Кривица је на ономе који не бира најбоље, Бог је ту без кривице. Тако дакле, на некоме је да реч дâ у зајам, а на другоме је да је испита и онда или прихвати или одбаци. Суд се међу њима 1.1.4.2. доноси. Али постоји и весничко сазнање, које као гласничко служи, како год да се њи-

⁴ Лк. 16, 10.

⁵ Мт. 25, 27.

⁶ 2 Тим. 2, 1–2.

⁷ 2 Тим. 2, 15.

γλώττης, ὠφελοῦσα· ὅτι ὁ σπειρώων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θεορίσει ζωὴν αἰώνιον· τὸ 1.1.4.3 δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ ἐκκακῶμεν· συμβάλλεται γοῦν τὰ μέγιστα τῶ περιτυχόντι κατὰ τὴν θείαν πρόνοιαν, ἀρχὴν πίστεως, πολιτείας προθυμίαν, ὀρμὴν τὴν ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν, κίνησιν ζητητικὴν, ἔχνος γνώσεως, συνελόντι εἰπεῖν ἀφορμὰς δίδωσι σωτηρίας. οἱ δὲ ἐντραφέντες γνησίως τοῖς τῆς ἀληθείας λόγοις ἐφόδια ζωῆς αἰδίου λα 1.1.4.4 βόντες εἰς οὐρανὸν πτεροῦνται. θαυμασιώτατα τοίνυν ὁ ἀπόστολος ἐν παντὶ φησὶ συνιστάντες ἑαυτοὺς ὡς θεοῦ διάκονοι, ὡς πτωχοί, πολλοὺς δὲ πλουτίζοντες, ὡς μηδὲν ἔχοντες καὶ πάντα κατέχοντες· τὸ στόμα ἡμῶν ἀνέωγε πρὸς ὑμᾶς. διαμαρτύρομαι δέ, τῶ Τιμοθέῳ φησὶν ἐπιστέλλων, ἐνώπιον τοῦ θεοῦ καὶ Χριστοῦ Ἰησοῦ καὶ τῶν ἐκλεκτῶν ἀγγέλων, ἵνα ταῦτα φυλάξης χωρὶς προκρίματος, μηδὲν ποιῶν κατὰ πρόσκλισιν.

1.1.5.1 Ἀνάγκη τοίνυν ἄμφω τούτω δοκιμάζειν σφᾶς αὐτοὺς, τὸν μὲν εἰ ἄξιός λέγειν τε καὶ ὑπομνήματα καταλιμπάνειν, τὸν δὲ εἰ ἀκροᾶσθαι τε καὶ ἐντυγχάνειν δίκαιος· ἢ καὶ τὴν εὐχαριστίαν τινὲς διανείμεντες, ὡς ἔθος, αὐτὸν δὴ ἕκαστον τοῦ λαοῦ λαβεῖν τὴν μοῖραν ἐπὶ 1.1.5.2 τρέπουσιν. ἀρίστη γὰρ πρὸς τὴν ἀκριβῆ ἀίρεσίν τε καὶ φυγὴν ἢ συνείδησις, θεμέλιος δὲ αὐτῆς βέβαιος ὀρθὸς βίος ἅμα μαθήσει τῆ καθηκούση

ме користимо, било руком било језиком. „А ко сеје у дух, од Духа ће пожњети живот вечни.“⁸ И нека нам не буде тешко да чинимо 1.1.4.3. добро. Он одаје највеће врлине ономе који се у њему налази: почетак вере, вољу за исправним животом, тежњу ка истини, покретање знатижеље, траг ка сазнању; укратко – даје разлог за спасење. Они који су правилно одгајани у речима истине, 1.1.4.4. снабдевши се потребним за вечни живот, лете ка небесима. Чудесно каже Апостол: „У свему се управљајмо као служитељи Божији, сиромашни будући, многе чинимо богатим, ништа немајући, све поседујемо. Уста су наша за вас отворена.“⁹ „Заклињем те“, каже, пишући Тимотеју, „пред Богом и Христом Исусом и изабраним његовим анђелима, да ово држиш без лицемерја, не чинећи ништа по пристрасности.“¹⁰

1.1.5.1. Потребно је да обојица преиспитају себе: један, да ли је достојан да говори и оставља за собом писане изворе, други да ли је у стању да пажљиво слуша и чита: као што неки при служењу Евхаристије, по обичају, 1.1.5.2. налажу да свако од народа учествује. Човеку је савест најбоља за правилно мишљење или за избегавање. Чврст темељ тога је исправан живот, при коме се учи

⁸ Гал. 6, 8.

⁹ 2 Кор. 6, 10.

¹⁰ 1 Тим. 5, 21.

τό τε ἔπεσθαι ἐτέροις δοκιμασθεῖσιν ἤδη καὶ κατωρθωκόσιν ἄριστον πρὸς τε τῆς ἀληθείας τὴν νόησιν καὶ τὴν κατάπραξιν 1.1.5.3 τῶν ἐντολῶν. ὥστε ὃς ἂν ἐσθίῃ τὸν ἄρτον καὶ πίνη τὸ ποτήριον τοῦ κυρίου ἀναξίως, ἔνοχος ἔσται τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ κυρίου. δοκιμαζέτω δὲ ἄνθρωπος ἑαυτὸν καὶ οὕτως ἐκ τοῦ ἄρτου 1.1.6.1 ἐσθιέτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω. σκοπεῖσθαι οὖν ἀκόλουθον ἄρα τῷ τὴν ὠφέλειαν τῶν πλησίον ἐπανηρημένῳ, εἰ μὴ θρασέως καὶ τισιν ἀντιζηλούμενος ἐπεπλήρησεν τῇ διδασκαλίᾳ, εἰ μὴ φιλόδοξος ἢ κοινωνία τοῦ λόγου, εἰ τοῦτον μόνον καρποῦται τὸν μισθόν, τὴν σωτηρίαν τῶν ἐπαϊόντων, τό τε μὴ πρὸς χάριν ὀμιλεῖν δωροδοκίας 1.1.6.2 τε αὖ διαβολὴν διαπέφευγεν ὁ δὲ ὑπομνημάτων λαλῶν οὔτε γὰρ ποτε ἐν λόγῳ κολακείας ἐγενήθημεν, καθὼς οἴδατε, φησὶν ὁ ἀπόστολος, οὔτε προφάσει πλεονεξίας, θεὸς μάρτυς, οὔτε ζητοῦντες ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὔτε ἀφ' ὑμῶν οὔτε ἀπ' ἄλλων. δυνάμενοι ἐν βάρει εἶναι ὡς Χριστοῦ ἀπόστολοι· ἀλλ' ἐγενήθημεν ἡπιοὶ ἐν μέσῳ ὑμῶν, 1.1.6.3 ὡς ἂν τροφὸς θάλπη τὰ ἑαυτῆς τέκνα.

Κατὰ ταῦτα δὲ καὶ τοὺς τῶν θείων μεταλαμβάνοντας λόγων παραφυλακτέον, εἰ μὴ περιεργίας ἔνεκεν ἰστορήσοντες, ὥσπερ τῶν πόλεων τὰ οἰκοδομήματα, εἰς τόδε ἀφικνοῦνται, εἰ μὴ μεταλήψεως χάριν τῶν κοσμικῶν προσίασιν κοινωνικῶς

врлини. Имати за узор оне који су се већ доказали и који су водили исправан живот је најбоље за разумевање истине и за постизање 1.1.5.3. наредби. „Тако који недостојно једе овај хлеб или пије чашу Господњу, биће крив Телу и Крви Господњој. Али човек да испитује себе, па онда од хлеба да једе 1.1.6.1. и од чаше да пије.“¹¹ Стога следи да свако од њих ко преузме да увећа корист својих ближњих, треба да промисли да ли је себе подстакао на брзоплето подучавање и насупрот било кога; да ли је његово општење речју хвалисаво? Ако је једина плата коју убира – спасење оних који слушају и ако говори без намере да освоји 1.1.6.2. наклоност: онда је тај који кроз написано говори избегао лажне оптужбе. „Јер,“ каже Апостол, „као што знате, никада не наступасмо ради ласкања, нити због похлепе: Бог је сведок; Не тражећи славе од људи, ни од вас ни од других. Могли смо вам бити на терету као Христови апостоли; међутим, бијасмо благи међу вама 1.1.6.3. као дојиља када негује своју децу.“¹²

Исто тако, они који у божанским речима учествују, треба да пазе да се не приклоне томе, као што би се приклонили подизању градова, истражујући их из радозналости, да на дужност не ступе зарад мирскога, уверивши се да је

¹¹ 1 Кор. 11, 27.

¹² 1 Сол. 2, 5–7.

τῶν ἐπιτηδείων μαθόντες τοὺς καθωσιωμένους τῷ Χριστῷ. ἀλλ' οἱ μὲν ὑποκριταί, καὶ δὴ ἐάσθωσαν· εἰ δέ τις οὐ δοκεῖν δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει, συνειδέναι τὰ κάλλιστα τοῦτον αὐτῷ προσήκει.

1.1.7.1 Εἰ γοῦν ὁ μὲν θερισμὸς πολὺς, οἱ δὲ ἐργάται βραχεῖς, τῷ ὄντι δεῖσθαι καθήκει, ὅπως ὅτι μάλιστα πλειόνων ἡμῖν ἐργατῶν εὐπορία γένηται. ἢ γεωργία δὲ διττή· ἢ μὲν γὰρ ἄγραφος· ἢ δ' ἔγγραφος. ὁποτέρως δ' ἂν ὁ τοῦ κυρίου ἐργάτης σπεῖρη τοὺς εὐγενεῖς πυροὺς καὶ τοὺς στάχους αὐξήσῃ τε καὶ θερίσῃ, θεῖος ὄντως ἀναφανήσεται. 1.1.7.2 γεωργός· ἐργάζεσθε, φησὶν ὁ κύριος, μὴ τὴν ἀπολλυμένην βρώσιν, ἀλλὰ τὴν μένουσαν εἰς ζωὴν αἰώνιον, τροφή δὲ καὶ ἡ διὰ σιτίων καὶ ἡ διὰ λόγων λαμβάνεται. καὶ τῷ ὄντι μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, οἱ τοὺς ἐνταῦθα κατὰ τὸν βίον καὶ τὴν πλάνην πρὸς τῆς ἀγνοίας πολεμουμένους μεταδιδάσκοντες καὶ μεταγόντες εἰς εἰρήνην τὴν ἐν λόγῳ καὶ βίῳ τῷ κατὰ τὸν θεὸν καὶ τοὺς πεινῶντας δικαιοσύνην τρέφοντες. 1.1.7.3 τῇ τοῦ ἄρτου διανομῇ. εἰσὶ γὰρ καὶ ψυχαὶ ἰδίας ἔχουσαι τροφάς, αἱ μὲν κατ' ἐπίγνωσιν καὶ ἐπιστήμην αὔξουσαι, αἱ δὲ κατὰ τὴν Ἑλληνικὴν νεμόμεναι φιλοσοφίαν, ἧς καθάπερ καὶ τῶν καρῶν οὐ τὸ 1.1.7.4 πᾶν ἐδώδιμον. ὁ φυτεύων δὲ καὶ ὁ ποτίζων, τοῦ αὔξοντος ὄντες διάκονοι, ἐν εἰσὶ κατὰ τὴν διακονίαν, ἕκαστος δὲ τὸν ἴδιον μισθὸν λήψεται κατὰ τὸν ἴδιον κόπον. θεοῦ γὰρ ἔσμεν συνεργοί· θεοῦ 1.1.8.1 γεώργιον, θεοῦ οἰκοδομὴ ἔσθε, κατὰ τὸν ἀπόστολον.

посвећенима Христу дато да деле потребно за живот. Такви су као лицемери. Међутим, онеме ко жели да буде исправан, а не да се таквим приказује, приличи да зна шта је најбоље.

1.1.7.1. Ако је, дакле, „жетве много, а посленика мало“¹³, онда се морамо молити да макар буде обиље жетелаца. Али, ратарство је двоструко – једно неписано, друго написано. И ма како сејач Господњи сејао добру пшеницу, гајио и убирао клипове, уистину ће се Божијим (сејачем) 1.1.7.2. показати. „Трудите се“, рече Господ, „не за јело које пролази, него за јело које остаје за живот вечни.“¹⁴ Храна што се узима и кроз хлеб и кроз речи. Доиста, „блажени миротворци“¹⁵ који учећи оне који се током живота боре против блудње (лутања), спроводе их ка миру, који је у Логосу (Речи), и који гладне правде хране у животу по Богу, делећи 1.1.7.3. хлеб. Јер душе своју посебну храну траже, неке расту по сазнању и науци, неке се хране грчком философијом, која као и орах, није 1.1.7.4. сва јестива. „А онај који сади и онај који залива,“¹⁶ „будући посленици“ Њега који умножава, „једно су“ по посленству. „И сваки ће примити своју плату према своме труду“.¹⁷ „Јер ми смо Божији сарадници,

¹³ Лк. 10, 2.

¹⁴ Јн. 6, 27.

¹⁵ Мт. 5, 9.

¹⁶ 1 Кор. 3, 8.

¹⁷ Исто.

οὐκ οὐκ οὐδὲ ἀπὸ συγκρίσεως τὸ δοκίμιον ποιῆσθαι τοῖς ἀκροωμένοις ἐπιτρέπτεον οὐδὲ εἰς ἐξέτασιν ἐκδοτον παραδοτέον τὸν λόγον τοῖς ἐνθετραμμένοις λόγων παντοδαπῶν τέχναις καὶ δυνάμεσιν ἐπιχειρημάτων ὠγκωμένων, τοῖς προκατελημμένοις ἤδη τὴν ψυχὴν καὶ μὴ προκεκενω 1.1.8.2 μένοισ. ὅταν δ' ἐκ πίστεως ἔληται τις ἐστῆσθαι, βέβαιος οὗτος εἰς θεῖων λόγων παραδοχὴν, κρίσιν εὐλογον τὴν πίστιν κεκτημένος. ἔπεται δὲ ἐνθένδε αὐτῶ ἢ πειθῶ ἐκ περιουσίας. καὶ τοῦτ' ἦν ἄρα τὸ προφητικὸν ἐκεῖνο· ἐὰν μὴ πιστεύσητε, οὐδὲ μὴ συνῆτε. ἄρ' οὖν ὡς καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα δὲ 1.1.8.3 πρὸς τοὺς οἰκείους τῆς πίστεως. ἕκαστος δὲ τούτων κατὰ τὸν μακάριον Δαβὶδ εὐχαριστῶν ψαλλέτω ὄντιεις με ὑσώπῳ καὶ καθαρισθήσομαι, πλυνεῖς με καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι. ἀκουτιεῖς με εὐφροσύνην καὶ ἀγαλλίασιν ἀγαλλιάσονται ὅσα τέταπεινωμένα. ἀπόστρεψον τὸ πρόσωπόν σου ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν μου, καὶ τὰς ἀνομίας 1.1.8.4 μου ἐξάλειψον. καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοί, ὁ θεός, καὶ πνεῦμα εὐθὲς ἐγκαίνισον ἐν τοῖς ἐγκάτοις μου. μὴ ἀπορρίψης με ἀπὸ τοῦ προσώπου σου, καὶ τὸ πνεῦμά σου τὸ ἅγιον μὴ ἀντανέλης ἀπ' ἐμοῦ. ἀπόδος μοι τὴν ἀγαλλίασιν τοῦ σωτηρίου σου, καὶ πνεύματι ἡγεμονικῶ στήριξόν με.

1.1.9.1 Ὁ μὲν οὖν πρὸς παρόντας λέγων καὶ χρόνῳ δοκιμάζει καὶ κρίσει δικάζει καὶ διακρίνει τῶν ἄλλων τὸν οἶόν τε ἀκούειν, ἐπιτηρῶν

[...] Божија 1.1.8.1. њива, Божија грађевина,¹⁸ према Апостолу. Стога, онима који слушају није дозвољено да поређење пробају да спроведу, нити је реч за откривање дата онима који су одгојени у вештини свакојаких речи и у моћи нараслој аргументима, чија душа је оптерећена, а да се претходно 1.1.8.2. није растеретила. Ко год изабере да се гости у вери, тај је поуздан за прихватање божанских речи, оправдано стекавши као суд веру. Одатле му следи обилан дар уверавања, а то је управо значило оно пророчко: „Ако не поверујете, нећете ни разумети.“ „Зато, дакле, док имамо времена, чинимо добро свима, а особито 1.1.8.3. својима по вери.“¹⁹ Нека би свако од њих, по речима блаженог Давида, певао, дајући хвалу. „Умиј ме и бићу белји од снега. Слуху моме дај радост и весеље, нека се обрадују кости потрвене. Одврати лице своје од грехова мојих и сва безакоња 1.1.8.4. моја очисти. Срце чисто саздај у мени, Боже и Дух прав обнови у утроби мојој. Не удаљи ме од лица Свога и духа Твога светог не узми од мене. Дај ми радост спасења Твога, и духом владалачким утврди ме.“²⁰

1.1.9.1. Онај ко се присутница обраћа, временом их искушава и суди им и од осталих одваја оног који чује, пазећи на речи,

¹⁸ 1 Кор. 3, 9.

¹⁹ Гал. 6, 10.

²⁰ Пс. 50.

τοὺς λόγους, τοὺς τρόπους, τὰ ἦθη, τὸν βίον, τὰς κινήσεις, τὰς σχέσεις, τὸ βλέμμα, τὸ φθέγμα, τὴν τρίοδον, τὴν πέτραν, τὴν πατουμένην ὁδόν, τὴν καρποφόρον γῆν, τὴν ὑλομανοῦσαν χώραν. τὴν εὐφορον καὶ καλὴν καὶ γεωργομένην, τὴν πολυπλασιάσαι τὸν σπόρον δυνα 1.1.9.2 μένην. ὁ δὲ δι' ὑπομνημάτων λαλῶν πρὸς τὸν θεὸν ἀφοσιῦται ταῦτα κεκραγῶς ἐγγράφως, μὴ κέρδους ἕνεκα, μὴ κενοδοξίας χάριν <γράφειν>, μὴ προσπαθεία νικᾶσθαι, μὴ φόβῳ δουλοῦσθαι, μὴ ἡδονῇ ἐπαίρεσθαι. μόνης δὲ τῆς τῶν ἐντυγχανόντων ἀπολαύειν σωτηρίας, ἧς οὐδὲ κατὰ τὸ παρὸν μεταλαμβάνει, ἀλλὰ ἐλπίδι ἀπεκδεχόμενος τὴν ἀποδοθησομένην πάντως ἀμοιβὴν παρὰ τοῦ τὸν μισθὸν τοῖς ἐργάταις κατ' ἀξίαν 1.1.9.3 ἀποδώσειν ὑπεσχημένου. ἀλλ' οὐδὲ ἀντιμισθίας ἐφίεσθαι χρὴ τῷ εἰς ἄνδρας ἐγγραφομένῳ. οὐ γὰρ ὁ μὲν καυχησάμενος εὐποίαν τὴν ἀμοιβὴν ἀπειλήφεν δι' εὐδοξίας, ὁ δὲ τῶν προσηκόντων δι' ἀντιμισθίαν πράσσειν τι, ἧτοι ὡς εὐεργὸς σπεύδων ἀπολαβεῖν ἢ ὡς κακοεργὸς τὴν ἀμοιβὴν περιστάμενος, οὐχὶ τῇ κοσμικῇ ἐνέχεται συνηθείᾳ· δεῖ 1.1.9.4 δὲ ὡς οἷόν τε τὸν κύριον μιμῆσθαι. οὗτος δ' ἂν εἶη ὁ τῷ θελήματι τοῦ θεοῦ ἐξυπηρετῶν, δωρεὰν λαβῶν, δωρεὰν διδούς. μισθὸν ἀξιόλογον ἀπολαμβάνων τὴν πολιτείαν αὐτῆν· οὐκ εἰσελεύσεται δὲ εἰς 1.1.10.1 τὰ ἅγια μίσθωμα πόρνης φησίν. ἀπείρηται γοῦν προσφέρειν τῷ θυσιαστηρίῳ ἀλλαγμὰ κυνός·

владање, навике, живот, покрете, расположење, поглед, глас, (као што земљорадник пази на:) раскршће, камен, упрћени пут, плодносноу земљу, шумовиту долину, плодну и питому и култивисану, која може да семе 1.1.9.2. умножи. Онај који преко написаног говори, искупљује се пред Богом, и вапећи ово пише: не из ћара, не због хвалисања, да не буде поражен пристрасношћу, нити поробљен страхом, ни понесен уживањем, већ само плодове спасења творећи онима који читају, не по тренутном учешћу, већ с надом ишчекујући накнаду коју ће му учинити Он, који је обећао да ће подати посленицима плату по заслуги. 1.1.9.3. Онај ко је сазрео, нема потребе да прижељкује накнаду. Који се похвалио добрим делањем, заузврат је као накнаду примио славу, а онога који обавља дужност зарад накнаде, не узимају ли, по светским мерилима, или као добротинитеља који жури да прими награду, или као злочинитеља који накнаду избегава? Треба 1.1.9.4. да се угледамо на Господа, колико год је то могуће и који би тако чинио, врши вољу Господњу, прима без накнаде, даје без накнаде и као заслужену плату прима право на грађанство. „Плата блуднице да не уђе 1.1.10.1. у светињу,“²¹ казано је, према томе забрањено је на жртвеник приносити „пасју вредност“.

²¹ Пнз. 23, 18.

Ὅτω δὲ ἀπήμβλυται κακῆ τροφῆ τε καὶ διδασκαλίᾳ τὸ τῆς ψυχῆς ὄμμα πρὸς τὸ οἰκεῖον φῶς, βαδιζέτω ἐπὶ τὴν ἀλήθειαν τὴν ἐγγράφως τὰ ἄγραφα δηλοῦσαν· οἱ διψῶντες, πορεύεσθε ἐφ' ὕδωρ, Ἡσαΐας λέγει, καὶ πῖνε τὸ ὕδωρ ἀπὸ σῶν 1.1.10.2 ἀγγείων, ὁ Σολομών παραινεῖ. ἐν γοῦν τοῖς Νόμοις ὁ ἐξ Ἑβραίων φιλόσοφος Πλάτων κελεύει τοὺς γεωργοὺς μὴ ἐπαρδεῦσαι μηδὲ λαμβάνειν ὕδωρ παρ' ἐτέρων. ἐὰν μὴ πρότερον ὀρύξαντες παρ' αὐτοῖς 1.1.10.3 ἄχρι τῆς παρθενίου καλουμένης ἄνυδρον εὗρωσι τὴν γῆν. ἀπορία γὰρ ἐπαρκεῖν οὐ δίκαιον, ἀργίαν δὲ ἐφοδιάζειν οὐ καλόν· ἢ καὶ φορτίον συνεπιτιθέσθαι μὲν εὐλογον, συγκαθαιρεῖν δὲ οὐ προσήκειν ὁ Πυθαγόρῳ 1.1.10.4 ρας ἔλεγεν. συνεξάπτει δὲ ἡ γραφὴ τὸ ζώπυρον τῆς ψυχῆς καὶ συντείνει τὸ οἰκεῖον ὄμμα πρὸς θεωρίαν, τάχα μὲν τι καὶ ἐντιθεῖσα, 1.1.10.5 οἷον ὁ ἐγκεντριζὼν γεωργός, τὸ δὲ ἐνυπάρχον ἀνακινουῖσα. πολλοὶ γὰρ ἐν ἡμῖν κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον ἀσθενεῖς καὶ ἄρρωστοι, καὶ κοιμῶνται ἱκανοί. εἰ δὲ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα.

1.1.11.1 Ἦδη δὲ οὐ γραφὴ εἰς ἐπίδειξιν τετεχνασμένη ἦδε ἡ πραγματεία, ἀλλὰ μοι ὑπομνήματα εἰς γῆρας θησαυρίζεται, λήθης φάρμακον, εἰδῶλον ἀτεχνῶς καὶ σκιαγραφία τῶν ἐναργῶν καὶ ἐμψύχων ἐκείνων, ὧν κατηξιώθη ἐπακοῦσαι, λόγων

Коме око душе ослаби услед лоше неге и учења, нека корача према пријатној светлости, ка истини која оним написаним пројављује ненаписано. „Ој жедни, који сте год, ходите на воду,“²² говори Исаија, и „пијте воду из сопствених 1.1.10.2. судова“ како Соломон опомиње. Исто тако у *Законима*, философ учен од Јевреја, Платон, заповеда ратарима да не заливају или узајмљују воду од других, а да претходно нису прокопали код себе, 1.1.10.3. до такозваног девичанског земљишта и открили да је суво. Исправно је обезбедити се када смо у недостатку, али није добро нерад подржавати. И 1.1.10.4. Питагора је рекао: „Иако је оправдано бремене поделити, није га нужно заједнички однети.“ Писмо сада пали варницу душе и усмерава одговарајуће око к промишљању, вероватно нешто и убацивши, као и 1.1.10.5. ратар када калеме, заталасавши оно што се налази у души. „Зато су међу вама многи“, како вели Апостол Божији, „слаби и болесни, и доста их умире. Јер да смо сами себе испитивали, не бисмо били осуђени.“²³

1.1.11.1. Ово писано дело није сачињено за објаву, него своја сећања баштиним за старост, као лек заборау, просто је слика и скица оних живахних и надахњујућих речи, што сам имао част да их чујем и заиста изузетних и

²² Ис. 55, 1.

²³ 1 Кор. 11, 30–31.

τε καὶ ἀνδρῶν μακαρίων καὶ τῷ ὄντι 1.1.11.2 ἀξιολόγων. τούτων ὁ μὲν ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἰωνικός, οἱ δὲ ἐπὶ τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος (τῆς κοίλης θάτερος αὐτῶν Συρίας ἦν, ὁ δὲ ἀπ' Αἰγύπτου), ἄλλοι δὲ ἀνὰ τὴν ἀνατολήν· καὶ ταύτης ὁ μὲν τῆς τῶν Ἀσσυρίων, ὁ δὲ ἐν Παλαιστίνῃ Ἑβραῖος ἀνέκαθεν ὑστάτω δὲ περιτυχῶν (δυνάμει δὲ οὗτος πρῶτος ἦν) ἀνεπαυσάμην, ἐν Αἰγύπτῳ θηράσας λεληθότα. Σικελικῇ τῷ ὄντι ἦν μέλιττα προφητικῷ τε καὶ ἀποστολικῷ λειμῶνος τὰ ἄνθη δρεπόμενος ἀκήρατόν τι γνώσεως χρῆμα ταῖς τῶν ἀκροωμένων ἐνεγέννησε ψυχαῖς.

1.1.11.3 Ἄλλ' οἱ μὲν τὴν ἀληθῆ τῆς μακαρίας σῶζοντες διδασκαλίας παράδοσιν εὐθύς ἀπὸ Πέτρου τε καὶ Ἰακώβου Ἰωάννου τε καὶ Παύλου τῶν ἁγίων ἀποστόλων, παῖς παρὰ πατρός ἐκδεχόμενος (ὀλίγοι δὲ οἱ πατράσιν ὅμοιοι), ἦκον δὴ σὺν θεῷ καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ προγονικὰ ἐκεῖνα 1.1.12.1 καὶ ἀποστολικὰ καταθησόμενοι σπέρματα. καὶ εὖ οἶδ' ὅτι ἀγαλλιάσονται, οὐχὶ τῇ ἐκφράσει ἡσθέντες λέγω τῆδε, μόνῃ δὲ τῇ κατὰ τὴν ὑποσημείωσιν τηρήσει. ποθοῦσης γὰρ οἶμαι ψυχῆς τὴν μακαρίαν παράδοσιν ἀδιάδραστον φυλάττειν ἢ τοιάδε ὑποτύπωσις· ἀνδρὸς δὲ φι 1.1.12.2 λούντος σοφίαν εὐφρανθήσεται πατήρ. τὰ φρέατα ἐξαντλούμενα διεϊδέστερον ὕδωρ ἀναδίδωσι, τρέπεται δὲ εἰς φθορὰν ὧν μεταλαμβάνει οὐδεὶς. καὶ τὸν σίδηρον ἢ χρῆσις καθαρώτερον φυλάσσει, ἢ δὲ ἀχρηστία τοῦ τούτῳ γεννητικῆ. συνελόντι γὰρ φάναι ἢ συγγυμνασία

1.1.11.2. блаженних људи. Једнога од њих у Грчкој, Јонца, другога у Великој Грчкој (Магна Грецији): први из Келесирије, други из Египта, а остали са Истока, од којих је један из Асирије, а други Јеврејин из Палестине: сусретнем последњег (но, по власти он беше први), и нашавши га скривеног у Египту, нашао сам и себи мир. Беше права сицилијанска пчела, која убире са цветова пророчке и апостолске ливаде, стварао је у душама оних који га слушају благо чистог сазнања.

1.1.11.3. Они који чувају истину блаженог учења, пронету непосредно од Светих Апостола Петра и Јакова, Јована и Павла, син који прима од оца (али малобројни су они попут отаца), дошли су нам по Божијој вољи да заседе праотачко и 1.1.12.1. апостолско семе. И знам добро да ће ликовати, али не сматрам да ће то чинити над овим излагањем, већ само над очувањем истине, како су га наговетили. Нацрт попут овога користи, мислим, души која чезне да сачува блажено предање од ишчезнућа. „Ко љуби мудрост, 1.1.12.2. весели оца свог.“²⁴ Бунари пошто се исцрпе, чистију воду дају, а онај којим се нико не служи предаје се пропадању. Употреба чува челик чистијим, а некоришћење на њему ствара рђу. Речју, вежба 1.1.12.3. ствара здраво стање у телу и у духу. „Нити се ужиже светиљка и

²⁴ ПрС. 29, 3)

1.1.12.3 ἔξιν ἐμποιεῖ ὑγιεινὴν καὶ πνεύμασι καὶ σώμασιν. οὐδεὶς ἄπτει λύχνον καὶ ὑπὸ τὸν μόδιον τίθησιν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς λυχνίας φαίνειν τοῖς τῆς ἐστιάσεως τῆς αὐτῆς κατηξιωμένοις. τί γὰρ ὄφελος σοφίας μὴ σοφίζούσης τὸν οἶόν τε ἐπαῖειν; ἔτι τε καὶ ὁ σωτὴρ σφάζει αἰεὶ καὶ αἰεὶ ἐργάζεται, ὡς βλέπει τὸν πατέρα. διδάσκων τις μαθάνει πλεῖον καὶ λέγων συνακροᾶται πολλάκις τοῖς ἐπακούουσιν αὐτοῦ· εἷς γὰρ ὁ διδάσκαλος καὶ τοῦ λέγοντος καὶ τοῦ ἀκροωμένου, ὁ ἐπιπη 1.1.13.1 γάζων καὶ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον, ἧ καὶ οὐ κεκάλυκεν ὁ κύριος ἀπὸ ἀγαθοῦ σαββατίζειν, μεταδιδόνα δὲ τῶν θείων μυστηρίων καὶ τοῦ φωτὸς ἐκείνου τοῦ ἀγίου τοῖς χωρεῖν δυναμένοις συγκεχώ 1.1.13.2 ρηκεν. αὐτίκα οὐ πολλοῖς ἀπεκάλυψεν ἢ μὴ πολλῶν ἦν, ὀλίγοις δέ, οἷς προσήκειν ἠπίστατο, τοῖς οἷοις τε ἐκδέξασθαι καὶ τυπωθῆναι πρὸς αὐτά· τὰ δὲ ἀπόρητα, καθάπερ ὁ θεός, λόγῳ πιστεύεται, οὐ γράμ 1.1.13.3 ματι.

Κὰν τις λέγη γεγραφθαι οὐδὲν κρυπτόν ὃ οὐ φανερωθήσεται, οὐδὲ κεκαλυμμένον ὃ οὐκ ἀποκαλυφθήσεται, ἀκουσάτω καὶ παρ' ἡμῶν, ὅτι τῷ κρυπτῶς ἐπαίοντι τὸ κρυπτόν φανερωθήσεσθαι διὰ τοῦδε προεθέσπισεν τοῦ λογίου, καὶ τῷ παρακεκαλυμμένως τὰ παραδιδόμενα οἶω τε παραλαμβάνειν δηλωθήσεται τὸ κεκαλυμμένον ὡς ἡ ἀλήθεια, καὶ τὸ τοῖς πολλοῖς κρυπτόν, τοῦτο τοῖς ὀλίγοις φανερόν 1.1.13.4 γενήσεται· ἐπεὶ διὰ τί μὴ πάντες ἴσασιν τὴν ἀλήθειαν; διὰ τί δὲ μὴ ἠγαπήθη ἡ

меће под суд него на свећњак, те светли свима који су у кући.“²⁵ Јер каква је сврха мудрости ако не да онога који слуша учини мудрим? Још и Спаситељ избавља увек и увек дела, управо као Очевидац. Јер ко подучава, више научи, и ко говори, често слуша са својим слушаоцима. А учитељ и онога који говори и онога који слуша један је – онај што 1.1.13.1. гаји и ум и реч. Господ није бранио да се чини добро у суботу, него 1.1.13.2. допустио да о Божијим тајнама и оној светој светлости проносимо глас онима који могу да прихвате. Он засигурно није многима обелоданио оно што није припадало многима, већ малобројнима за које је знао да им припада, који су били подобни да их приме и да им се уподобе. Оно што је тајно, као и Бог, поверава се говору, а не 1.1.13.3. писању.

И ако ко помене оно написано, „нема ништа тајно што неће бити јавно, ни сакривено што се неће дознати и на видело изићи“,²⁶ нека од нас исто тако чује, да ономе који тајно чује, чак и оно тајно ће бити откривено, ово је од пророка проречено. Ономе који је способен да тајно проматра оно што му се предаје, оно што је сакривено биће откривено као истина и оно што је за многе скривено, малобројнима ће бити 1.1.13.4. откривено. Због чега нису сви јед-

²⁵ Мт. 5, 15.

²⁶ Лк. 8, 17.

δικαιοσύνη, εἰ πάντων ἢ δικαιοσύνη; ἀλλὰ γὰρ τὰ μυστήρια μυστικῶς παραδίδονται, ἵνα ἢ ἐν στόματι λαλοῦντος καὶ ᾧ λαλεῖ 1.1.13.5 ται, μᾶλλον δὲ οὐκ ἐν φωνῇ, ἀλλ' ἐν τῷ νοεῖσθαι. δέδωκεν δὲ ὁ θεὸς τῇ ἐκκλησίᾳ τοὺς μὲν ἀποστόλους, τοὺς δὲ προφήτας, τοὺς δὲ εὐαγγελιστάς, τοὺς δὲ ποιμένας καὶ διδασκάλους, πρὸς τὸν καταρτισμὸν τῶν ἁγίων, εἰς ἔργον διακονίας, εἰς οἰκοδομὴν τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ.

1.1.14.1 Ἡ μὲν οὖν τῶνδ' ἐμοὶ τῶν ὑπομνημάτων γραφὴ ἀσθενῆς μὲν εὖ οἶδ' ὅτι παραβαλλομένη πρὸς τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο τὸ κεχαριτωμένον, οὐ κατηξιώθημεν ὑπακοῦσαι, εἰκῶν δ' ἂν εἴη ἀναμιμνήσκουσα τοῦ ἀρχετύπου τὸν θύρῳ πεπληγότα· σοφῶ γὰρ, φησί, λάλει, καὶ 1.1.14.2 σοφώτερος ἔσται, καὶ τῷ ἔχοντι δὲ προστεθήσεται. ἐπαγγέλλεται δὲ οὐχ ὥστε ἐρμηνεῦσαι τὰ ἀπόρητα ἱκανῶς, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, μόνον δὲ τὸ ὑπομνησαι, εἴτε ὁπότε ἐκλαθοίμεθα εἴτε ὅπως μηδ' ἐκλανθανώμεθα. πολλὰ δὲ εὖ οἶδα παρερρῶρηκεν ἡμᾶς χρόνου μήκει ἀγράφως διαπεσόντα. ὅθεν τὸ ἀσθενὲς τῆς μνήμης τῆς ἐμῆς ἐπικουφίζων, κεφαλαίων συστηματικὴν ἔκθεσιν μνήμης ὑπόμνημα σωτήριον πορίζων ἐμαυτῷ, ἀναγκαίως κέχημαι τῆδε τῇ ὑποτυπώσει. 1.1.14.3 ἔστι μὲν οὖν τινα μηδὲ ἀπομνημονευθέντα ἡμῖν (πολλὴ γὰρ ἢ παρὰ τοῖς μακαρίοις δύναμις ἦν ἀνδράσιν), ἔστιν δὲ καὶ ἅ ἀνυποσημείωτα

наки у познању истине? Зашто се није заволела праведност, ако је праведност свачија? Тајне се, пак, предају тајно, а то што се 1.1.13.5. говори у устима је онога који говори, не у гласу, него пре у томе како разуме. „И Он даде једне као апостоле, а друге као пророке, једне као јеванђелисте, а друге као пастире и учитеље, за усавршавање светих у делу служења. за сазидање тела Христовог.“²⁷

1.1.14.1. Добро знам да је писање ових мојих успомена слабашино, у поређењу са оним духом благодатним, којег сам се удостојио да послушам. Била би то слика која подсећа на архетип онога који је ударен тирсом. „Кажу мудроме“, каже се „и 1.1.14.2. биће још мудрији“ и „ономе који има и додаће му се“.²⁸ Проповеда се не да би се ствари појасниле колико треба, далеко било, него само зарад присећања, или онда када сасвим заборавимо, или како не бисмо заборавили. Много тога нас је, знам добро, мимоишло, временом, које је расуло оно ненаписано. Одатле, ублажавајући слабост памћења и прибављајући спасење своје сећању у систематском излагању поглавља, нужно се служим овим обрасцем. 1.1.14.3. Има нечега чега се не сећамо; јер снага блажених беше силна. Још је тога остало незабележено након другог времена, а сада је ишчезло. И

²⁷ Еф. 4, 11–12.

²⁸ ПрС. 9, 9.

μεμενηκότα τῷ χρόνῳ ἃ νῦν ἀπέδρα, τὰ δὲ ὅσα ἐσβέννυτο ἐν αὐτῇ μαραινόμενα τῇ διανοίᾳ, ἐπεὶ μὴ ῥάδιος ἢ τοιάδε διακονία τοῖς μὴ δεδοκιμασμένοις. ταῦτα δὲ ἀναζωπυρῶν ὑπομνήμασι τὰ μὲν ἐκὼν παραπέμπομαι ἐκλέγων ἐπιστημόνως, φοβούμενος γράφειν ἃ καὶ λέγειν ἐφυλαξάμην, οὐ τί που φθονῶν (οὐ γὰρ θέμις), δεδιῶς δὲ ἄρα περὶ τῶν ἐντυγχανόντων, μή πη ἐτέρως σφαλεῖεν καὶ παιδί μάχαιραν, ἢ 1.1.14.4 φασιν οἱ παροικιαζόμενοι, ὀρέγοντες εὐρεθῶμεν. οὐ γὰρ ἔστι τὰ γραφέντα μὴ <οὐκ> ἐκπεσεῖν καίτοι ἀνέκδοτα ὑπὸ γ' ἐμοῦ μεμενηκότα, κυλιόμενα δὲ ἀεὶ μόνη μιᾷ χρώμενα τῇ ἐγγράφῳ φωνῇ πρὸς τὸν ἐπανερόμενον οὐδὲν πλέον παρὰ τὰ γεγραμμένα ἀποκρίνεται δεῖται γὰρ ἐξ ἀνάγκης βοηθοῦ ἢ τοῦ συγγραψαμένου ἢ καὶ ἄλλου 1.1.15.1 του εἰς τὸ αὐτὸ ἶχνος ἐμβεβηκότος.

Ἔστι δὲ ἃ καὶ αἰνίξεταί μοι γραφή, καὶ τοῖς μὲν παραστήσεται, τὰ δὲ μόνον ἐρεῖ, πειράσεται δὲ καὶ λανθά 1.1.15.2 νουσα εἰπεῖν καὶ ἐπικρουπομένη ἐκφῆναι καὶ δεῖξαι σιωπῶσα. τὰ τε παρὰ τῶν ἐπισήμων δογματιζόμενα αἰρέσεων παραθήσεται, καὶ τούτοις ἀντερεῖ πάνθ' ὅσα προοικονομηθῆναι καθήκει τῆς κατὰ τὴν ἐποπτικὴν θεωρίαν γνώσεως, ἢ προβήσεται ἡμῖν κατὰ τὸν εὐκλεῖ καὶ σεμνὸν τῆς παραδόσεως κανόνα ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως προοιούσιν, <τὰ> ἀναγκαίως ἔχοντα προδιαληφθῆναι τῆς φυσικῆς θεωρίας προπαρατιθεμένη καὶ τὰ

друго што је избрисано, претходно је увенуло у самом уму, будући да таква служба није лака за оне неопробане; то оживљавам у својим опоменама; нешто својеволно изостављам, свесно одабирајући, устрашен да пишем оно што сам сачувао за говор, не завидећи ни на чему, јер то није исправно, већ бојећи се за своје читаоце, да не падну ако ли би то некако друкчије разумели, ако се задесимо 1.1.14.4. како каже пословица да „детету пружамо мач“. Немогуће је да написано не ишчезне, премда је оно остало необјављено с моје стране. Увек се потуцајући и користећи се само једним гласом, оним писаним, оно (написано) не даје никакав одговор ономе који се занима за нешто више од написаног. Оно из нужде тражи помоћ или онога који је написао, или тога 1.1.15.1. који је корачао његовим стопама.

Моје ће писаније нешто навестити, нешто пак развући, нешто једва и споменути. Покушаће да говори 1.1.15.2. неприметно, да изложи тајно и да укаже нечујно. Догмати познатих јереси биће разобличени и овима ће бити супротстављено све што треба да се заснива на најдубљем доживљавању знања, које ће се, како приступамо даље к дивном и узвишеном канону предања, „од стварања света“, уздићи у нашим очима, поставивши пред нас оно што нужно треба, узевши у природно разматрање, унапред

ἐμποδῶν ἰστάμενα τῇ ἀκολουθίᾳ προαπολυομένη, ὡς ἑτοίμους ἔχειν τὰς ἀκοὰς πρὸς τὴν παραδοχὴν τῆς γνωστικῆς παραδόσεως προκεκαθαρμένης τῆς γῆς ἀπὸ τε τῶν ἀκανθῶν καὶ τῆς πόας ἀπάσης γεωργικῶς εἰς καταφύτευσιν ἀμπε 1.1.15.3 λῶνος.

Ἀγῶν γὰρ καὶ ὁ προαγῶν καὶ μυστήρια τὰ πρὸ μυστηρίων, οὐδὲ ὀκνήσει συγχρησασθαι φιλοσοφίας καὶ τῆς ἄλλης προπαιδείας 1.1.15.4 τοῖς καλλίστοις τὰ ὑπομνήματα ἡμῖν. οὐ γὰρ μόνον δι' Ἑβραίου καὶ τοὺς ὑπὸ νόμον κατὰ τὸν ἀπόστολον εὐλογον Ἰουδαῖον γενέσθαι, 1.1.15.5 ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς Ἕλληνας Ἕλληνα, ἵνα πάντας κερδάνωμεν. κὰν τῇ πρὸς Κολασσαεῖς ἐπιστολῇ νοουθετοῦντες γράφει πάντα ἄνθρωπον καὶ διδάσκοντες ἐν πάσῃ σοφίᾳ, ἵνα παραστήσωμεν πάντα ἄν 1.1.16.1 θρωπον τέλειον ἐν Χριστῷ. ἀρμόζει δὲ καὶ ἄλλως τῇ τῶν ὑπομνημάτων ὑποτυπώσει τὸ γλαφυρὸν τῆς θεωρίας. αὐτίκα καὶ ἢ τῆς χρηστομαθίας περιουσία οἶον ἥδυσμά τί ἐστίν παραπεπλεγμένον ἀθλητοῦ βρώματι, οὐ τρυφητιῶντος, ὄρεξι δὲ ἀγαθὴν <διά> φιλοτιμίαν λαμβάνοντος. ψάλλοντες γοῦν τὸ ὑπέροτον τῆς σεμνότητος ἐμμε 1.1.16.2 λῶς ἀνίεμεν. καθάπερ δὲ οἱ βουλόμενοι δήμῳ προσομιλῆσαι διὰ κήρυκος τοῦτο πολλάκις ποιοῦσιν ὡς μᾶλλον ἐξάκουστα γενέσθαι τὰ λεγόμενα, οὕτω κὰνταῦθα (πρὸς πολλοὺς γὰρ ἡμῖν ὁ λόγος ὁ πρὸ αὐτῆς

га одредивши и уклонивши пре- преке на путу договора, да бисмо своје ухо припремили за прима- ње предања истинскога знања, као земља од стране сејача прет- ходно очишћена од трња и свако- јаке травке, зарад садње 1.1.15.3. винограда.

Ту је такмичење и припрема за њега, као и тајне пред другим тајнама и наше писаније неће за- зирати од коришћења најбољега 1.1.15.4. из философије и другог предобучавања. Јер не само да „постадох Јудејцима као 1.1.15.5. Јудејац“, према Апостолу, но „и Грцима био сам као Грк, да при- добијемо све.“²⁹ У посланици Ко- лошанима он пише: „Којега ми проповедамо уразумљујући сва- кога човека и учећи свакога чо- века свакој мудрости, да бисмо показали свакога човека 1.1.16.1. савршена у Христу Исусу.“³⁰ Исто тако и финоћа разматрања по- гођује нацрту из мог дела. У том смислу, извори учења су попут за- чина помешани са храном атлете, који се не препушта раскоши, већ гаји племениту чежњу за славом. Окидајући жице 1.1.16.2. складно одрешујемо напетост гравитаци- је. Према томе, као што они који желе да се обратe јавности, то че- сто чине преко весника, како би се казано лепше чуло, тако је и овде. Имамо реч, која је многимa про- ношена пре заједничког предања.

²⁹ 1 Кор. 9, 20.

³⁰ Кол. 1, 28.

τῆς παραδόσεως λεγόμενος) τὰς συνήθεις διὸ δὴ παραθετέον δόξας τε καὶ φωνὰς τὰς ἐμβώσας παρ' ἕκαστα αὐτοῖς δι' ὧν μάλλον 1.1.16.3 οἱ ἀκούοντες ἐπιστραφήσονται. καὶ δὴ συνελόντι φάναι (ἐν πολλοῖς γὰρ τοῖς μαργαρίταις τοῖς μικροῖς ὁ εἶς, ἐν δὲ πολλῇ τῇ τῶν ἰχθύων ἄγρῳ ὁ κάλλιχθυσ) χρόνῳ τε καὶ πόνῳ τάληθές ἐκλάμπει ἀγαθοῦ παρατυχόντος βοηθοῦ δι' ἀνθρώπων γὰρ θεόθεν αἱ πλείσται εὐεῖρα 1.1.17.1 γεσῖαι χορηγοῦνται. πάντες μὲν οὖν ὅσοι ταῖς ὄψεσι κεχρήμεθα, θεωροῦμεν τὰ προσπίπτοντα αὐταῖς, ἄλλοι δὲ ἄλλων ἔνεκα. αὐτίκα οὐχ ὁμοίως θεωρεῖ τὸ πρόβατον ὁ μάγειρός τε καὶ ὁ ποιμὴν· ὁ μὲν γὰρ εἰ πῖόν ἐστι πολυπραγμονεῖ, ὁ δὲ εἰς εὐγένειαν τηρεῖ. τὸ γάλα τοῦ προβάτου ὁ μὲν τις ἀμελξάτω, εἰ χρήζει τροφῆς, τὸν μαλλὸν κειράτω, 1.1.17.2 εἰ σκέπησιν δεῖται. ὠδέ μοι καὶ τῆς Ἑλληνικῆς χρηστομαθίας ὁ καρπὸς προχωρεῖτω. οὐκ οἶμαι γὰρ τινα οὕτως εὐτυχῇ γραφὴν ἠγεῖσθαι ἢ μηδεὶς ἀντερεῖ, ἀλλ' ἐκείνην εὐλογον νομιστέον ἢ μηδεὶς εὐλόγως ἀντερεῖ. καὶ πρᾶξιν ἄρα καὶ αἴρεσιν ἀποδεκτέον οὐ τὴν ἀμεμφῆ, 1.1.17.3 ἀλλ' ἣν οὐδεὶς εὐλόγως καταμέμψεται. οὐκ εὐθὺς δ' εἰ τις μὴ προηγουμένως ἐπιτελεῖ, κατὰ περίστασιν αὐτὸ ποιεῖ, ἀλλὰ οἰκονομούμενός τι θεοσόφως καὶ συμπεριφερόμενος ἐνεργήσει. οὔτε γὰρ ὁ ἔχων τὴν ἀρετὴν χρήζει τῆς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ἔτι ὁδοῦ οὐθ' ὁ ἐρρωμένος ἀνα 1.1.17.4 λήψεως. καθάπερ δ' οἱ γεωργοὶ προαρδεύσαντες τὴν γῆν, οὕτω δὴ καὶ ἡμεῖς τῷ ποτίμῳ τῶν

Стога, морамо утврдити погледе и исказе, који су до њих допирали појединачно, како би се они који слушају 1.1.16.3. радије одазвали. Укратко: међу многим малим бисерима постоји онај један, и у великом улову рибе постоји риба–краљица, а временом и трудом истина ће надаље засијати, ако је добар помоћник близу. Највише је добра 1.1.17.1. за људе од Господа. Сви који се очима служимо, посматрамо шта је пред њима, једни овако, други онако. Рецимо, кувар и пастир не посматрају једну овцу на исти начин: један испитује је ли подгојена, други проматра је ли од добре сорте. Нека један помудре овчије млеко ако треба хране, нека је други остриже ако треба 1.1.17.2. одежду. Овим путем, и ја да одгајим плод грчке учености. Не очекујем да икоје дело може бити те среће да против њега неко не говори. Но, то треба сматрати оправданим, и томе нико не противуречи с правом. Тај начин рада и одабира треба одобрити, и то не ако је без грешке, већ ако му нико 1.1.17.3. смислено не налази критику. Зато не важи то да ако човек нешто постигне без намере, да он то ради услед сплета околности, јер он ће то постићи, управљајући мудрошћу Богом даном, у прилагођавању околностима. Тако да онај који поседује врлину није тај коме треба пут ка врлини, ништа више него што снажном треба 1.1.17.4. опоравак. Као ратари који унапред земљу залива-

παρ' Ἑλλησι λόγων προαρδύομεν
τὸ γεῶδες αὐτῶν, ὡς παραδέξασθαι
τὸ καταβαλλόμενον σπέρμα
πνευματικὸν καὶ τοῦτο εὐμαρῶς
ἐκθρέψαι δύνασθαι.

1.1.18.1 Περιέξουσι δὲ οἱ
Στρωματεῖς ἀναμεμιγμένην τὴν
ἀλήθειαν τοῖς φιλοσοφίας δόγμασι,
μᾶλλον δὲ ἐγκεκαλυμμένην καὶ
ἐπικεκρυμμένην, καθάπερ τῷ λεπύρῳ
τὸ ἐδάδιμον τοῦ καρύου ἀρμόζει γάρ,
οἶμαι, τῆς ἀληθείας τὰ σπέρματα
μόνοις φυλάσσεσθαι τοῖς τῆς πίστεως
1.1.18.2 γεωργοῖς. οὐ λέληθεν δέ με καὶ
τὰ θρυλούμενα πρὸς τινῶν ἀμαθῶς
ψοφοδεῶν χρῆναι λεγόντων περὶ τὰ
ἀναγκαιότατα καὶ συνέχοντα τὴν
πίστιν καταγίνεσθαι, τὰ δὲ ἔξωθεν
καὶ περιττὰ ὑπερβαίνειν μάτην ἡμᾶς
τρίβοντα καὶ κατέχοντα περὶ τοῖς οὐδὲν
συμβαλλομένοις πρὸς 1.1.18.3 τὸ τέλος.
οἱ δὲ καὶ πρὸς κακοῦ ἂν τὴν φιλοσοφίαν
εἰσδεδυκέναι τὸν βίον νομίζουσιν
ἐπὶ λύμῃ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τινος
εὐρετοῦ 1.1.18.4 πονηροῦ. ἐγὼ δὲ ὅτι μὲν
ἢ κακία κακὴν φύσιν ἔχει καὶ οὐποτ'
ἂν καλοῦ τινος ὑποσταίῃ γεωργὸς
γενέσθαι, παρ' ὅλους ἐνδείξομαι τοὺς
Στρωματεῖς, αἰνισσόμενος ἀμὴ γέ πη
θείας ἔργον προνοίας καὶ φιλοσοφίαν.

ју, тако и ми наводњавамо питким
потоком грчког учења оно што је
суво, како би могло да се прими ту
бачено духовно семе и како би мо-
гло да се отхрани.

1.1.18.1. Стромате ће пружа-
ти истину уливену у догме фило-
софије, или боље – покривену и
скривену, као јестиви део ораха
у љусци. По мом мишљењу, сје-
дињују се, да би се семе истине
сачувало само за сејаче 1.1.18.2.
вере. Свестан сам шта неки тру-
ћају, који се у своме незнању тр-
зају на сваки шум, и кажу да ми
себе треба да управимо ка нај-
нужнијем што садржи веру и да
треба да превазиђемо оно изван
и сувишно, што нас хаба и задр-
жава нас у бесмислу и што ни-
чиме не доприноси 1.1.18.3. кра-
ју. Други држе да је философија
продрла у живот за погрду људи,
од нечастивог 1.1.18.4. изумите-
ља. Но, ја ћу кроз целе Стромате
показати, да зло има злу приро-
ду и да се не може исказати као
изумитељ ничег што је добро,
указавши да је философија дело
Божијег Промисла.

*Са старојрчкој превео:
Вук Машић*

Примљено: 15. 4. 2013.
Одобрено: 19. 4. 2013.